

Feljegyzések Lin-csiről

Közreadja Sári László

5.

Lin-csi kolostorába egy nap látogató érkezett.

– Ne áltassuk egymást, szerzetesek! Mondjuk ki nyíltan, hogy a Magasztos Buddha nem ismerte a céklarépa virágát – vágott mindjárt a közepébe Vang apát, aki Tajjüan városából jött hozzánk, a Bíbor Hajnal Világossága kolostorának előljárója volt. A váratlan kijelentés hallatán a szerzetesek vaksi pislogással forgolódni kezdtek.

– Így tehát a céklavirág nem jelképezheti a Magasztos parinirvánáját – folytatta Vang. – Ezzel szemben viszont megállapítottuk, hogy jól ismerte a narancsvörös indiai sárgarépát. Ezt a szimbólumot festettük tehát szentélyünk falára a lótuszok közé, és száműztük jelképeink sorából a cékla mindenfajta ábrázolását. Nem engedhetünk meg olyan művészi megnyilvánulást, mely szembeszegül a valóság tényeivel, meghamisítja a Magasztos üdvtörténetét – jelentette ki határozottan Vang apát, majd felemelt mutatóujjal hozzátette. – Azért jöttem kolostorotokba, hogy óva intsek benneteket az efféle eltévelyedéstől. Figyeljete hát, nehogy kolostorotokban is hamis képek tűnjenek föl, felüsse a fejét a céklavirág. Korunkban a téves elképzeléseknek még számos példáját említhetném. Az ábrázolás művészete minden esetben magában rejti a csapdát! – szolt végül szigorúan Vang apát, majd elégedetten dörzsölte a tenyerét.

– Sohasem vizsgáltuk, apát, a Magasztos Buddha és a céklarépa közelebbi viszonyát – támadt rá Vangra Lin-csi, mérgében még dobbantott is a lábával egy nagyot. – Ami pedig a cékla ábrázolását illeti, mi eddig sem áltattuk egymást semmivel, és nem álltunk vitában senkivel. Menj haza, mielőtt elzavarlak! És soha többé ne traktálj minket ilyen hülyeséggel! – Vang ijedten kapkodva a fejét, elsomfordált a kapu irányába. Lin-csi hosszú léptekkel utána. Mielőtt rácsapta volna a mennydörgő vaskolosszust, még utána kiáltott.

– Nincs jobb dolgod, te háborodott?! Mindannyian meghibbantok, ha nem térsz magadhoz!

Ez történt egyszer Lin-csi kolostorában, a Huo-to folyó partján, s én, Su-la-ce szerzetes, ifjú tanítvány, feljegyeztem. Majd cellám homályában, mielőtt mély, éji álomba merültem, hozzáfűztem kommentáromat.

Su-la-ce kommentárja Lin-csi tanításához:

„Mindannyian meghibbantok, ha nem térsz magadhoz!” Kiáltott mérgesen Lin-csi Vang után. Mert fertőző ám az ostoba okoskodás, könnyen divatba jön az eszelősség. Szegény Vang! Mázlija volt, hogy Lin-csi nem verte meg. Nyilván azért, mert már úgymint reménytelen eset.

Ha jót akarsz,
tartsd féken az eszed!
Ha pedig már elszaladt,
gyorsan keresd meg,
mielőtt mekegni kezd –

– mondták a régi csan mesterek, s bizony nem is ők találták föl a hitvitát. De még csak nem is a csangani nesztóriánusok...

6.

– Hívek! Tegyétek le a terhet! Tegyétek le, és heverjete el az Ég alatt. A tétlenség nemes dolog. Ez lenne emberi lényegetek. Nem az örök matatás, babrálás a porban!

Csakis ti bírtok a tűnődés költői képességével. A tűnődés képessége fajtátok egyetlen értéke. Ti meg mocskos kézzel túrjátok a port, birkóztok a sárral. Agyalágyultok, kretének! Nézzetek fel! Aztán máris induljatok, keljetek át a sötét, öreg hegyeken!

Így szolt egyszer Lin-csi apát, kolostorában, a Huo-to folyó partján, s én, Su-la-ce

szerzetes, ifjú tanítvány, feljegyeztem. Majd cellám homályában, mielőtt mély, éji álomba merültem, hozzáfűztem kommentáromat.

Su-la-ce kommentárja Lin-csi tanításához:

„A tűnődés fajtátok egyetlen értéke.” Tegyétek félre az értéktelent. Minden földi rosszat és jót, ott heverészetek fölöttük, csendben. Túl az öreg, sötét, keserves hegyeken.

Az Eget fürkészem, sorsom, szellemem, szívem. Szép mese az életem, még ha nem is értem egészen. Amikor visszatérek kötétek, a szájalomtól nagy, fekete felhő borul rám. Agyalágyultak, kretének! Mindent elrontottatok...

7.

Lin-csi mesélte egy nap:

– Egyszer egy tibeti király követet küldött Indiába, hogy hozza el udvarába a legnevezebb indiai bölcsöt. A király – Buddha tanításának követője –, eltűnődve az emberi világ tízezer dolgán, minden kérdésére választ talált, ám mégis volt egy talány, mely nyugtalanította a szívét. Mindenáron választ akart kapni rá.

– Mondd, Nyugat legkiválóbb bölcsé – szólta a király, amikor a bölcs eléje állt.
– Mondd, miként lehet az, hogy az emberek szívéből az öröm múlik el leghamarább, s a szomorúság él benne legtovább. Öreg vagyok már, s hosszú életem során sohasem tudtam se házám, se országom népét igazán boldoggá tenni. Pedig megpróbáltam mindent. De bármennyire igyekeztem, bármiből s bármennyit adtam nekik, miután szépen megköszönték, komor arccal mentek tovább. Rájuk ült mindig a sötét szomorúság. Aruld el, India bölcsé, mit hiányoltak, hol követtem el a hibát?

– Tudnod kell, országod jó ura, hogy nem követtél el semmilyen hibát – kezdte választát a lótuszban született bölcs, ő volt akkor India legokosabb embere. – Tudnod kell, hogy az embereknek egyfelől örömből, vagyomból sohasem elég, másfelől a jó mindig csak vendég a házunk táján, hamarosan odébbáll. Tekintsd akár a völgyek, a kertek virágait, vagy házad, országod legszebb asszonyait, alighogy szirmot bont életük, beléjük költözik a tétováság, majd ahogy bomlik viráguk, az ijedség, a nyugtalanság. Még táncol a szélben, illatozik a napfényben minden szál virág, ragyog minden asszony és leány, de ha megnézed őket éjjel, holdfényben, már rémület ül mindegyik arcán. Tudod-e, miért? – kérdezte Tibetország urát India bölcsé, a lótuszban született nagy tanító.

– Nem tudom, folytasd! – felelt rá türelmetlenül a király.

– Ez azért van így a földkerekség minden táján, mert minden szépre és jóra az elmúlás vetíti árnyát. A földi világ minden lényé már keletkezése pillanatában tudja, hogy pusztulás vár rá. De akkor még nem fél. Ám minél inkább megszereti létezését, megszokja magát, annál értékesebbnek érzi az életét. Amit egyre közelebről fenyeget a halál. Látja, hogy hamarosan el kell hagynia mindazt a szépet és jót, ami édesítette földi létét. Látjuk a virág hervadó szirmarcát, látjuk örömeink hűtlenségét, s látjuk földi alakunk múlását. S akkor már éjszakánként megterem a lelkünkben a félelem, úrrá lesz rajtunk a jeges dermedés. És bármily nagy király vagy is, Tibetföld ura, ilyenkor már te sem tudod megvigasztalni az élőket. Bármilyen erős legyen a szándékod, nagy legyen a jóságod.

De ne bánd, hogy fájdalmas az emberek eszmélése, és szomorú az elválásuk földi formájuktól – folytatta a bölcs. – Így van megalkotva az egész világ. Minden létezőnek legvalószínűbb természete a változás. A változás pedig a múlás folyamatában mutatja meg magát.

Ezt mondja az indiai tanítás.

És aki ezt tudja, nem veszíti el nyugalmát. Még akkor sem, ha létezése legszebb pillanataiban is ott van vele ez a tudás. Örömei közé vegyülvén, legtitkosabb vágyait betöltvén. Kerted és völgyeid virágait, házad és országod népét is így lásd, király, s ne töprengj semmiféle hibán. Olyanok csak a lények, amilyenek lehetnek. Szépek és szomorúak. Egyszerre élük életük színét és visszáját. A ragyogást és az elborulást. Mert nincs más – szólta Tibet urához végül a lótuszban született indiai bölcs, majd meghajolt előtte, és távozott. Szívében mély együttérzés támadt a király iránt.

Így mesélte el Tibetország királya és az indiai bölcs találkozásának történetét egy nap Lin-csi apát, s én, Su-la-ce szerzetes, ifjú tanítvány, feljegyeztem. Majd cellám homályában, mielőtt mély, éji álomba merültem, hozzáfűztem kommentáromat.

Su-la-ce kommentárja Lin-csi tanításához:

„Éjjel, holdfényben már rémület ül mindegyik arcán.” Attól félnek talán, hogy odaát a lelkek árván kószálnak, láthatatlanul és némán? Tényleg ennyi marad csupán? Tudós szerzetestársaim majd megmondják nekik.

Megmondják az embereknek, hogy ne féljenek. Odaát már nincs nyugtalanság, nincs szorongás, nincs rémület. Odaát béke van, nyugalom, könnyű a lét és örök. Ha ideát helyesen töltötted a rád szabott időt, méltón élted az életet. Minden rajtad múlik tehát...

Ugyanakkor Lin-csinek ezt mondta egyszer egy tao barát:

„Semmit sem kell magadról tudnod. Életed s halálad nem a te dolgod. Még a tested sem a tulajdonod. Nem más az, mint Égtől s Földtől kapott forma. Életed sem a tiéd, csak Ég és Föld pillanatnyi egymásra találása. Sorsod és természeted sem sajátod, ezek is Ég és Föld változásait követik szolgamód. Fiaid és unokáid sem a tieid, csak Ég és Föld levetett bőre mindegyik.

Így hát megyünk, bár nem tudjuk, hová; itt vagyunk, bár nem tudjuk, hol; őrizzük erőinket, bár nem tudjuk, mi végre. Ég és Föld teremő erejét ugyan ki is tudná birtokba venni?”

Akár így állnak a dolgok, akár úgy, én, Su-la-ce szerzetes, nem aggódom. Minek?

8.

– *Csakis ti bírtok a tünődés költői képességével! Ez fajtátok egyetlen értéke! – mondta nemrég szerzeteseinek Lin-csi. A szerzetesek kidüllesztett mellel, fülig érő vigyorral hallgatták a dicsőretnek hangzó kijelentést. Tetszett nekik a „csakis ti” határozottsága és a „költői” jelző komolysága. Az sem zavarta őket, hogy nem értették pontosan, mit jelölnek ezek a szavak, mi is az a tünődés egyáltalán. Néhány nap múlva azonban egyikük odalépett Lin-csihez.*

– *Apát! Ha a tünődés mindannyiunk képessége, akkor mi mindannyian költők vagyunk. Így van-e? – tette fel a kérdést Lin-csinek, s nyugtalanul várta a választ.*

– *Nincs így! – vágta rá Lin-csi. – De lehet belőletek költő, ha helyesen gyakoroljátok a tünődés művészetét. Ha valóban tünődtek, nem pedig feladványokon agyaltok, mint amikor elmétekre bízátok a megismerést. Akkor jártok el helyesen, ha félreteszitek az okoskodást, az elme módszerét. A tünődéshez pusztán a látásotokat kell használnotok, ám vegyítsetek a látásba költészetet. Ez teremti meg a költői látás képességét. Ami a világon fontos, csakis a költői látás képességével ragadható meg.*

Ennek híján a dolgok valóságos arca rejtve marad előttetek. Hát, ezért van szükségetek a tünődésre, szerzetesek, ezért kell költővé lennetek!

Így szólt egyszer Lin-csi apát, kolostorában, a Huo-to folyó partján, s én, Su-la-ce szerzetes, ifjú tanítvány, feljegyeztem. Majd cellám homályában, mielőtt mély, éji álomba merültem, hozzáfűztem kommentáromat.

Su-la-ce kommentárja Lin-csi tanításához:

„Ami a világon fontos, csakis a költői látás képességével ragadható meg.” A tünődés nem az elme képessége, hanem a léleké. Olyan művészet, mely feltárja a világ valóságos természetét. A megismerés legfinomabb módszere, a titkok szelíd közelítése, fürkészése. Nem támadás a tudásért. Barátságos ismerkedés. Nézik egymást a szereplők. Szép néma kép.

Mit sem ért belőle az akarnok ész.

9.

– *Apát! A költészet, ugyebár, elsősorban a vers. Akkor a „költői tünődés” nem más, mint versben gondolkodás. Hogyan kérhatsz tőlünk ilyet?! Ez képtelenség! – támadtak egyszer Lin-csire a szerzetesek, sohasem értették igazán a költészet kérdéseit.*

– *Hülyék vagytok, szerzetesek! – csapott a térdére mérgesen az apát. – Sohasem mondtam, hogy versben tünődjétek. A költészetnek semmi köze a vershez! A költészet: költői viszony a világhoz. Semmi több. Ezt a viszonyt ajánlottam figyelmetekbe.*

A költészet, persze, megmutatkozhatsz versben is. De ez nem szerencsés. Jobb, ha nem mutogatjuk költői szívünket. A költészetet élni kell, nem zengeni! Értitek, szerzetesek?! – kérdezte fenyegetően Lin-csi, aztán elfordult tőlük.

– *Értjük, apát! – felelték kórusban a szerzetesek, pedig nemigen értették. Inkább csak megszeppentek Lin-csi haragjától, el akarták kerülni a pofonokat.*

– *Na, azért! Kiteszem értetek a lelkemet. Ti meg... – mordult rájuk még egyszer a Mester, és a csarnok kapuja felé indult. Mielőtt kilépett volna rajta, visszafordult. – Mi lenne veletek poézis nélkül, szerzetesek? Mi lenne itt? Nem lenne idelent Föld, nem lenne odafönt Ég. A Föld csak hegycsúcs lenne, völgy, tó, folyó. Az Ég csupán felgyülemlett*

levegő, víz, szivárvány, délibáb. Csupa valótlanág... – dörmögte az apát, majd behúzta maga mögött a csarnok kapuját.

Ez történt egyszer Lin-csi kolostorában, a Huo-to folyó partján, s én, Su-la-ce szerzetes, ifjú tanítvány, feljegyeztem. Majd cellám homályában, mielőtt mély, éji álomba merültem, hozzáfűztem kommentáromat.

Su-la-ce kommentárja Lin-csi tanításához:

„A költészetnek semmi köze a vershez.” Mondta az apát, és valóban: mennyivel könnyebb költészetet találni például a felhők puha formáiban, a madarak vonulásában, a lombzúgásban, a füvek hullámlásában, mint a versekben. Az emberi világban pedig a társak szelíd viszonyában, viselkedésében.

A költészet egyáltalán nem igényli a verset, sokkal inkább kedvel minden más formát. A vers azonban nem tágít tőle, ráerőszakolja magát. Lelkesen majmolja, sőt azt hazudja, hogy ő a költészet maga. Pedig legfeljebb, ha rongyos-foltos ruhája.

Erre a következtetésre jutottam, mesterem útmutatásával.

10.

– Ja, a költők! Igazatok van, szerzetesek, még nem határoztuk meg, hogy kik a költők. Elfelejtettük, mert látszólag nyilvánvaló. De valójában nem az. Jobb tehát tisztázni ezt.

Szóval, az igazi költőt leginkább arról ismeritek meg, hogy nem ír verset. Ha mégis költőien szólal meg, nem tud róla. Mert nem csinálja a költészetet, hanem éli. Nem magamutogató. A költészete mögött sohasem látod meg őt. Soha nem dugja ki a fejét a szavak mögül, és nem kérdezi türelmetlenül, hogy „látjátok-e tündöklő elmém és szépséges szívem?”. Nem kérdezi csillogó szemmel és pirosuló füllel, hogy „szerettek-e?”. És nem vár jutalmat, mint a kiskutya, mert amit nyújt, nem tekinti produkciónak. Az igazi költő nem látszik költőnek. Értitek, szerzetesek?! – szólt egyszer Lin-csi híveihez, akik ismerni akarták végre a költőket. – Értjük, apát! – felelték kórusban, s ezúttal valóban értették, mi az a költészet, és kit nevezhetnek költőnek.

Ez történt egyszer Lin-csi kolostorában, a Huo-to folyó partján, s én, Su-la-ce szerzetes, ifjú tanítvány, feljegyeztem. Majd cellám homályában, mielőtt mély, éji álomba merültem, hozzáfűztem kommentáromat.

Su-la-ce kommentárja Lin-csi tanításához:

„Az igazi költő nem látszik költőnek.” Vagyis, aki annak látszik, álrühát visel. Nála a költészet szerep. Az is lehet, hogy jól alakítja, mégis akad benne hiba. A legkisebb figyelmetlenség elárulja. Az éberség fenntartása fáradságos munka.

És vajon mit csinál az álköltő álmában? Azt nem tudja, milyen az igazi költő élete. Arról nem álmodhat. Ezért legszebb álmaiban gyertyaöntőnek látja magát, s ilyenkor piheni ki a költészetet.

11.

– Miért kergetik a gyerekek a pillangót, apát? – kérdezték egyszer váratlanul a szerzetesek Lin-csitől. Szemükben csillogott a kíváncsiság.

– A szépséget kergetik, szerzetesek! A szépséget, nem a lepkét! Úgy gondolják, hogy a szépséggel nagy boldogság jár. Értitek? Ha megvan a lepke, megvan a boldogság. Az édes, borzongató boldogság. Amíg rózsaszínű kis ujjait ki nem nyitják. Mert akkor felszakad belőlük a keserves sírás. Nincs fájdalmasabb, mint a szétmázolódott, halott lepke, a lerombolt mennyország. Nem lenne szabad a tenyerükben látniuk azt a lepkét. Jobb azt hinniük, hogy elillant, tovaszállt.

De képzeljétek, szerzetesek, erényes, öreg bölcsek is kergetnek ám pillangót! Csak a szépség másféle pillangóit. Szép emberek társaságára vágnak, szép virágok, kertek, tájak közelségére, és még szép gondolatokra is. Költészetre, versre! Mert úgy képzelik, hogy a szépség beléjük költözik, és megszépíti őket.

És lehet, hogy így is van...

Így szólt egyszer Lin-csi apát, kolostorában, a Huo-to folyó partján, s én, Su-la-ce szerzetes, ifjú tanítvány, feljegyeztem. Majd cellám homályában, mielőtt mély, éji álomba merültem, hozzáfűztem kommentáromat.

Su-la-ce kommentárja Lin-csi tanításához:

„A szépség beléjük költözik, s megszépíti őket. És lehet, hogy így is van...” Talán így van, talán nem. De elég, ha az emberek csak szépnek képzelik magukat. Addig legalább nem haragnak. Nem illik a szépelgéshez. Nem becsülöm az akarást, még a szépség keresésében sem.

A lények és a dolgok vagy maguktól szépek, vagy nem szépek. Hamis szándék szépségbe öltöztetni a rútát. Valótlant festeni, képtelen képet. Kergetni a tűnékeny pillangókat. Szerencsétlenek.

De a gyerekeknek megbocsátom a halott lepkéket.

12.

– *Hol lakozik az erény, apát? – kérdezték egyszer a szerzetesek Lin-csit. A Mester arca elsötétült, a kérdés az erényekről papoló konfuciánusokat juttatta eszébe. Nem kedvelte őket. Nem hitt rendrögeszmés gondolkodásukban, az erényesség taníthatóságában, túlzott elvárásaikban. Még ha jó szándék vezette is őket. Az ember olyan, amilyen. Nem sokat lehet tenni érte.*

– *Hol lakozik az erény, apát?! – sürgették Lin-csit a szerzetesek, míg ő a konfuciánusokon töprengett.*

– *Jól van, na! Megmondom nektek... A régiek szerint mind az öt erénynek megvan a lakása. Az „emberség” a májzatokban lakik, az „igazságosság” a tüdőtövekben, a „szertartásosság” a szívetekben, a „bölcsség” a vesétekben, az „őszinteség” pedig a lépetekben. Így gondolták a régiek. És ez tetszik is nekem! Mert pont olyan valóságosan létezőnek tekintették az erényeket, mint az anyagot. Előállíthatónak, tapinthatónak, formálhatónak.*

Csakhogy az erény nem lehet mindenható! Nem uralkodhat az egész emberen. Nem írhatja elő, hogyan érezzünk, hogyan gondolkozzunk és hogyan cselekedjünk. Odaveszne minden szabadságunk, odaveszne egyszerűségünk, ösztönünk. Elvesztenénk az utat egymáshoz. És megzavarodnánk az erényről szóló örökös okoskodásban. Végül össze-roppannánk az erényesség terhe alatt.

Nem lenne más, csak szabály, s a szabályok elvonnék tőlünk a Nyolc Égtájat, a Mélyet és a Magasat. Mi maradna? A Közép, a bírhatatlan, a lakhatatlan. De még élünk, szer-

zetesek! Élünk! A szabály pedig szenved. Megszaggatták az emberek. Mert korlátozza, rombolja az életüket.

Mindazonáltal azt mondom nektek, hogy legyetek erényesek. És tiszteljétek a szabályokat! Ugye, értitek?

Szólt egyszer híveihez Lin-csi apát, kolostorában, a Huo-to folyó partján, s én, Su-la-ce szerzetes, ifjú tanítvány, feljegyeztem. Majd cellám homályában, mielőtt mély, éji álomba merültem, hozzáfűztem kommentáromat.

Su-la-ce kommentárja Lin-csi tanításához:

„Pont olyan létezőnek tekintették az erényeket, mint az anyagot. Előállíthatónak, tapinthatónak, formálhatónak.” Mondta a régiekről az apát. Szerintem azonban az erényesség nem más, mint tehetség. Tehetség a méltósággal éléshez. Az erény nem állítható elő, nem tapintható, nem formálható. Csak annak van, akinek magától van.

Ha pedig nincs, akkor lesz égető szükség a szabályra. Mely korlátozza a kilengéseket.

Értem, apát. Persze, hogy értem.

13.

Egy nap fény derült rá, hogy a szerzetesek nem egészen értik, miként gyakorolható helyesen az erényesség. Bent a csarnokban, kint a kertben minden félreeső zugban összesúgtak, tanácskoztak, de semmire nem jutottak. Persze, erényesek akartak lenni, szabálytisztelők, de hát hogyan?

Lin-csi rombolónak nevezte a szabályt, zsarnokként festette elénk az erényt. Ja, persze! Az előre megformált, ránk szabott, ránk erőszakolt erényt, amiből senki se kér. Az ilyen előre gyártott erényesség mindig eltűzött, mindig mértéktelen, mindig örültség. Csakis a finom ösztön szülte, a tehetség szülte erényesség ér célt. Ennek gyakorlása adja életünk méltóságát.

Elmondtam mindezt szerzetestársaimnak, hátha végre felfogják a kérdés lényegét. – Legjobb, ha az erény könnyű járás csupán – tettem hozzá, Bóddhidharmát, az első pátriárkát idézve. Ő mondta ezt Vu császárnak, aki egykor szintén hajszolta az erényt. Túl nagy volt benne az akarás.

– Szóval, semmi erőfeszítés, csak könnyű járás... Értitek, szerzetesek?! – kérdeztem aztán a cimboráktól vigyorogva.

– Értjük, Su-la-ce! –bömbölték kórusban. Vették a lapot.

– Na, azért! Kiteszem értetek a lelkem, ti meg... – mordultam még rájuk, felemelt mutatóujjal. Jót röhögünk, de azután az egyik novicius előre lépett.

– Ha ilyen okos vagy, mondd meg nekünk, hol lakik a testünkben a tehetség! Az erények szinte minden helyet birtokolnak. Beköltöztek a szívünkbe, a vesénkbe, a tüdönkbe, a májunkba, a lépünkbe. Semmi helyet nem hagytak a tehetségnek. Pedig nélküle mit sem érnek.

– A tehetséget ott kell keresnünk valahol a szívünk közelében. Ahol Mesterem útmutatása nyomán magam is az érzést, a Tűzcsillagot, a Dél, a Vörös és a Tűz ragyogását is keresem. És más tájon az értelmet. Szóval, a szív közelében kell keresnünk a tehetség lakását, olyan helyen, ahol még bőséggel táplálhatják a szív kútjai, és ahonnan sugarai még elérik az elmét, hogy féken tartsák ambícióit. Az elme lázas tevékenysége ugyanis felemészti az élet művészetéhez szükséges tehetséget.

A tehetségnek meg kell tehát védenie magát az elmétől. És meg kell védenie magát az erények hatalmával szemben, melyek szintén gátolják a kibontakozását. Ilyen hely azonban – ahonnan egyformán elérheti az elme és az erények lakhelyeit – nincs a testünkben.

Ám a tehetség mégis ott van a nemes viselkedésű ember minden megnyilvánulásában. Ott van minden szavában, minden mozdulatában, cselekvésében, egész életében. Ha pedig így van, azaz a tehetségnek nincs konkrét és egyetlen lakóhelye a testünkben, akkor szerzetestársaim, azt kell gondolnom, hogy a tehetségetek mindenütt jelen van.

Nem csak a szívetekben, a vesétekben, a tüdőtökben, a májatokban, a lépetekben, az epehólyagotokban, hanem a hajszálaitokban, a szemetek nedveiben és pilláiban, a fül- és orrcimpátokban, a fogaitokban, a nyelvekben és a mandulátokban, a könyökötökben, a térdetekben, a bokátokban, a talpatokban, de még a feneketekben is. Még pontosabban: a tehetségetek ott van minden atomotokban! – válaszoltam a noviciusnak és a körülötte állóknak, ők pedig hosszan bólogattak.

Ez történt egyszer Lin-csi kolostorában, a Huo-to folyó partján, s én, Su-la-ce szerzetes, ifjú tanítvány, ezt is feljegyeztem. De csak azért, hogy újra és újra elolvassam a feljegyzésemet, elmélyülhessek benne, s ellenőrizsem, nem mondtam-e szerzetestársaimnak butaságokat. Majd ha mindez megtörténik, cellám homályában egy este, mielőtt mély, éji álomba merülök, hozzáfűzöm kommentáromat.

Kommentár:

Újra és újra elolvastam feljegyzésemet, elmélyültem benne, s ellenőriztem minden állításomat. Úgy látom, nem mondtam butaságokat.

14.

– Szerzetesek! Tudjátok-e, mi a legcáfolhatatlanabb állítás a világon? Amihez soha, semmi kétség nem férhet! Megmondom nektek... A legcáfolhatatlanabb állítás a világon az, hogy tökéletessé kell válnotok. Tökéletessé, mindenáron!

Ennél nyilvánvalóbb állítás nem létezik. Tudjátok-e, hogy miért? Mert minden kérdésünkre a végső válasz ez. Ha például azt kérdezzük magunktól vagy egymástól, hogy érdemes-e bosszankodni a társak rendetlenségén, megbízhatatlanságán, az elfőtt ebéd vagy akár az esőt a szemünkbe fújó szél miatt; mit felelhetünk erre? Azt ugyebár, hogy nem érdemes.

Ha azt kérdezzük magunktól vagy egymástól, hogy érdemes-e haragudni bárkire, akinek súlyos mulasztása vagy ostobasága miatt kínos kellemetlenség ért minket; erre a kérdésre is azt felelhetjük, hogy nem érdemes.

Ha azt kérdezzük magunktól vagy egymástól, hogy érdemes-e bármilyen rossz viszonyt, békétlenséget fenntartani a társakkal; józan fejjel erre is csak azt felelhetjük, hogy nem érdemes.

Sőt, ha azt kérdezzük, hogy érdemes-e igen szoros jó viszonyt kialakítani bárkivel; erre is csak azt kell válaszolnunk, hogy nem érdemes.

Azért nem érdemes, szerzetesek, mert a bosszúság, a harag, a békétlenség, az igen rossz és az igen jó emberi viszonyok is mind rabságba kényszerítenek bennünket. Gyötrelmes, utálatos rabságba, ahonnan nincs szabadulás.

Lehetetlen szabadulni a bosszúságtól, a haragtól és a békétlenségtől, mert mindig mindegyikre van ok. S úgy érezzük, hogy van ok az egymást fogságba ejtő szoros viszonyokra is. A szenvedélyes vonzódás és a szenvedélyes elutasítás ilyen ok. Vigyázzatok!

Vagy gondoljatok, szerzetesek, arra, hogy társak nélkül, egymagunk is rabságra ítéltetjük magunkat. Például szörnyűséges és örökös rabságba taszítanak minket a saját hibáink. Helytelen megfigyeléseink, következtetéseink, ítéleteink, rossz mondataink, cselekvéseink. Ha nem vigyázunk, életünk végéig javíthatjuk elrontott dolgainkat. Értelmetlen fáradozás. Megsavanyodik az élet, leránt a hanyatlás, elérhetetlenné válik minden cél.

Aki nem kér a keserű rabságból, egyetlen egyet tehet, szerzetesek! Egyetlen választása van: tökéletessé kell válnia. Tökéletessé, mindenáron! Ez a legcáfolhatatlanabb állítás a világon. Minden más döntés hibás, végzetes!

Csakis a tökéletességre törekvő ember képes elkerülni a bosszúságot, a haragot, a békétlenséget és a helytelenül alakuló emberi viszonyokat. És főként: a tökéletességre törekvők tudják elkerülni, hogy saját hibáik vessék rabságra őket.

Így szólt egy nap Lin-csi apát, kolostorában, a Huo-to folyó partján, s én, Su-la-ce szerzetes, ifjú tanítvány, feljegyeztem. Majd cellám homályában, mielőtt mély, éji álomba merültem, hozzáfűztem kommentáromat.

Su-la-ce kommentárja Lin-csi tanításához:

Őrületség lenne cáfolni a cáfolhatatlant, kétségbe vonni a tökéletesség értelmét. Nincs mit töprengeni ezen.

15.

– Azt mondtad, apát, hogy tele van a világ szalmakutyákkal. És azt, hogy bárkiből lehet szalmakutya, ha szorongás, félelem és fájdalom költözik a szívébe. Így van-e? – kérdezték egyszer izgatottan a szerzetesek Lin-csit.

– Így, hát! – felelt az apát.

– Úgy tartjuk-e, hogy az emberek egyenlők? – faggatták lázasan tovább.

– A konfucianusok úgy tartják. És van is benne valami igazság.

– Mi pedig, apát, úgy gondoljuk, hogy az emberek nem egyenlők. Nem akarunk egyenlők lenni a szalmakutyákkal! – bökték ki végre, ami a szívüket nyomta. – Hogyan tudnánk elkerülni az egyenlőséget? Az egyenlőséget a szalmakutyákkal, az ostobákkal, a tehetségtelenekkel és a tisztességtelenekkel. És még számosan léteznek olyanok, akikkel az egyenlőségnek még a gondolata is borzongató. Felelj erre, apát! – szegezték neki a kérdést.

Lin-csi elég hosszan elgondolkozott. Mit lehet felelni erre? Becsületesen, őszintén... Aztán hirtelen a térdére csapott.

– Szerzetesek! Hogyan felejthették el, mit tanított nektek a Magasztos Buddha az egész látható és láthatatlan világról? Nem azt tanítja-e, hogy minden, mi létező, káprázat csupán? Képzeldés, illúzió! Nahát, a legvalóságosabb és legnagyobb illúzió az emberi világban az egyenlőség gondolata. De mivel azt játsszuk, hogy tiszteljük egymást, felismertük a gondolat hasznosságát. Ennek a játéknak a legfontosabb eszközévé vált. Az egyenlőséget hinni is, mondani is jó. Megnyugtató, igazoló.

Aki alulról mondja, vagy leránt magához mindenkit, vagy felmagasztalja magát hozzájuk. Aki pedig felülről mondja, az jóságát, emberségét igazolja vele, bármit gondol is a többitől őszintén. Ráadásul, ezzel a legnagyobb hatalmasság is szerénynek tüntetheti föl magát, ami azért is jó üzlet, mert a szerénységért a balgáktól szeretet jár. És meg is adják.

A konfuciánusok azt mondják, hogy bár szellemi képességeiket tekintve az emberek nem lehetnek egyformák, erkölcsi minőségüket tekintve azonban igenis lehetnek. Az oktatás legalábbis megteremti az esélyt rá. Ezzel aztán ők is elintézik a kérdést. De szép dolog tőlük, hogy iskoláikban valóban megadják az esélyt, s tanítóik ápolják, nevelik az ifjúságban az erényesség gyenge hajtásait. Hála érte, mert ezzel is kevesebben lesznek az eltévedt szorongók, a rémületben és fájdalommal élők, azaz a szalmakutyák. Az erkölcsösség eszméje és szabályai rendet vágnak az életükben.

Mindez tehát jó. Akkor is, ha mindenki csalással igyekszik egyenlőnek látszani a többi emberrel. De ti, szerzetesek, tudjátok most már, hogy mindenfajta egyenlőség ámitás, a legteljesebb szemfényvesztés.

Ám, amíg ezt a gyönyörű hazugságot egyezés tartja érvényben, nem lesz belőle semmi baj. Talán ez a legkorábbi szerződés az emberek között, nem kell tehát aggódnod, hogy hamarosan érvényét veszíti. Ha kimondanák, hogy az egyenlőség hazugság, a feje tetejére állna az egész világ. Az emberek átharapnák egymás torkát.

Tartsátok ti is a szátokat! Ez a legértékesebb hazugság, vigyázzatok rá!

Így szólt egy nap Lin-csi apát, kolostorában, a Huo-to folyó partján, s én, Su-la-ce szerzetes, ifjú tanítvány, feljegyeztem. Majd cellám homályában, mielőtt mély, éji álomba merültem, hozzáfűztem kommentáromat.

Su-la-ce kommentárja Lin-csi tanításához:

„Ez a legértékesebb hazugság.” Ez az egyik. A másik egy régi igazság tagadása, a bambuszbot igazságáé. „Igenis, lehetséges valódi egyenlőséget teremteni! De csakis a bambuszbot képes rá.” Mondogatta egyik régi mesterünk, de nekünk ezt sem szabad mondanunk. Nem is lenne bölcs dolog ezzel biztatni bárkit is.

Vagy hallgatunk tehát, vagy hazudunk.

Így dicsőül meg az erkölcsös ember.

16.

– Szerzetesek! Jelentette a kapus, hogy megint jön Vang. Errefelé tart az úton. Fogadjatok barátsággal, ha hülyeségeket beszél is. – Alig hangzott el Lin-csi figyelmeztetése, Vang máris ott állt az udvar közepén, és beszélt.

– Ide figyeljetelek, hívek! Tegnap éjszaka a tíz pokolbíró egyike járt nálam, tanjúani kolostorunkban. Zöld volt az arca, vörös a szakála, izzottak a szemei. Iszonytatóan nézett ki, de szívélyesen viselkedett. Elmondta, hogy az utóbbi időben alig akad dolga. Senki nem jut pokolra mostanában. Feleslegessé vált az ítélkezés, semmi dolguk a pokol-szolgáknak. Se vallatás, se büntetés... De a szellemvilág más tájain is egyre kevesebb az új lakó. Azt mondta a vörös szakállú, hogy azért van ez, mert az emberek feltaláltak valamilyen csodaszert, és nem halnak meg.

– Hívek! Én kiszedtem belőle, hogy mi ez a varázsszer! Azért jöttem, hogy megmondjam nektek. Legyetek ti is hosszú életűek! – A szerzetesek egyik lábukról a másikra álltak, hümmögtek, de szót fogadtak Lin-csinek. Csendben maradtak.

– Ez a szer a hibiszkuszvirág szárított szirmának porából, szilvavirág szirmából és

krizantém szirmából készül. Porrá zúzott fenyőtobozt és körtefagyökér hancsát kell hozzákeverni, őszibarackmag belét, lófej alakú sziklából nyert köreszeléket, teknőpáncél- és jádeport, valamint vízparton gyűjtött himporát éji pillangóknak.

Mindezt jádemozsárban kell száz napig törni, jádemozsártörővel, felhőitlen éjszakákon, a Hosszú Élet Csillagának fényénél. Amikor ez megvan, főtt fagombába kell tölteni, melyet szarvas hozott a szájában, de lehet darumadár csőréből kapott gombába is. Fő, hogy ezeréves fa gyökerén nőjön, különben nem ér az egész semmit.

Ezután már csak le kell nyelni az ízletes szert, hogy elnyerjétek a hosszú életet. Képzeljétek, azt mondta a vörös szakállú, hogy egyesek örök életet nyernek általa. Na, mit szóltok hozzá, szerzetesek?! – nézett végig rajtunk diadalmasan Vang apát, végül Lin-csin állapodott meg a tekintete.

Lin-csi a magas kőfal tövében guggolt, alig látszott az árnyékban. Mi mukkanni se mertünk, Lin-csi se szólt egy szót se. Meg se moccant. Tűzött a nap. Aztán Lin-csi felállt, és lassan, nyugodtan odasétált Vanghoz.

– Apát, leköteleztél jószággal – szólt elgondolkozva, visszafogottan. – Köszönjük, hogy elmondtad a nagy titkot, az elixír-receptet. Önzetlenséged melegíti a szívünket.

– Maradj nálunk ebédre, azután pihenj le egy jó, hűvös cellában. És csak utána indulj haza, ha nagyon sietős a dolgod. Am, ha nem az, tölts nálunk néhány napot, pihend ki magad. Kérlek, fáradj most be a csarnokba... – mondta Vangnak Lin-csi, mindannyiunk füle hallatára, szeme láttára. Arca mindvégig komor maradt, még azután is, hogy a szótlan Vangot bekísérte, és leültette a Keleti Csarnokban.

Ez történt egyszer Lin-csi kolostorában, a Huo-to folyó partján, s én, Su-la-ce szerzetes, ifjú tanítvány, feljegyeztem. Majd cellám homályában, mielőtt mély, éji álomba merültem, hozzáfűztem kommentáromat.

Su-la-ce kommentárja Lin-csi tanításához:

„Tölts nálunk néhány napot, pihend ki magad.” Ez alkalommal nem sokat szólt Lin-csi, ám kevés szóval is sokat tanított. Mert mindegy az, hogy szegény Vang teljesen hülye, vagy csak napszűrést kapott, és ezért hordott össze hetet-havat a varázsszeréről. Mert akár így van, akár úgy, csakis azzal az együttérzéssel volt szabad feléje fordulni, amellyel Lin-csi szólította meg. Együttérzéssel és komor fájdalommal. Mert Vang sorsa

tragédia. A Bíbor Hajnal Világossága kolostorának valaha éles eszű apátja eltévedt a szellem labirintusában, és most tébolyultan bolyong a világban, fogékony minden badarságra. Talán meggyógyul, és jobbra fordul a sorsa.

Ami mai szereplését illeti, hát nem csak belőle csináltak bolondot az örök életre szomjazó tao barátok. Őket és áldozataikat is gyógyítania kellene Lin-csinek. Ne az elixírt keressék, hanem az életet. Mert úgy járnak, mint Vang apát: azt is elveszítik, ami a markukban volt, születésüktől fogva.

17.

– *Amikor Liu Ji életében először gondolt komolyan az elmúlására, igazi rémület tört rá. Csaknem elakadt a lélegzete. Dermedten bámult maga elé a teleírt papírra, letette mellé az ecsetet, abbahagyta a munkát. Olyan hosszú idő telt el így, hogy a tintapaletta kövén megszáradt a tus.*

„Egy közeli pillanatban vége szakad itt az életnek.” Gondolta, és megborzongott. Eddig csak akkor gondolt a halálra, amikor mások beszéltek róla, vagy éppen küzdöttek vele. Ebből arra következtetett, hogy ez az ő dolguk, neki nem kell foglalkoznia vele. Most rádöbbsent, hogy nem így van. Többet kellett volna gondolnia rá – élete legfontosabb eseményére.

Liu Ji összehúzta magát ülőpárnáján, egészen kicsire. Ilyen töpörödött maradt később, föllálva is. Így lépkedett óvatosan a hálószobájába, és így feküdt le. Alig lehetett észrevenni a takarója alatt. Sosem látott gyönyörű tájakról és sosem látott gyönyörű pillangókról álmodott.

Amikor reggel fölkel, még mindig nagyon visszafogott volt, és még mindig nagyon óvatosan közlekedett. Halkan, lopakodva lépkedett, kerülte háza népét. Úgy tett, mintha észre sem venné őket. Ők sem szóltak hozzá, ne zavarják. Feleségei és lányai kissé aggódtak érte, de ő ezzel sem törődött. Szótlan volt egész nap. Délutánra azután összeszedte magát, és lázasan intézkedni kezdett.

Liu Ji igen jómódú hivatalnok volt, tartományi előljáró. Ő építette Tajjuan városka legszebb házát, szinte fényűzően élt benne. Jómódú volt, tehát hívhatott volna magához híres-neves orvosokat, hogy gyógyítsák, ha beteg; hívhatott volna alkimistákat, hogy varázsszereket főzzenek neki; elhívhatta volna Buddha és a Tao papjait, hogy imákat mormoljanak érte; vagy akár pazar síremlék építésébe is foghatott volna, ahogy a legtöbb jómódú teszi, amikor a végét érzi, vagy még sokkal előbb. De Liu egyiket sem tette.

Hanem elküldte Buddha szerzeteseihez az egyik szolgáját a közeli kolostorba, és arra kérte apátjukat, hogy azonnal küldjenek neki egy szerzetesi öltözetet. A szolga megkapta, és hazavágtatott vele.

Liu Ji szótlánul átvette és magára öltötte. Esze ágában sem volt szerzetesnek állnia, mégis úgy gondolta, hogy ebben az öltözetben kell elindulnia. Nem sokat várt vele. Egyetlen szó búcsú nélkül hagyta el a házát, kísértált a hátsó kapun. Átlépkedett a kertjén, át a hibiszkuszok, majd a páfrányfenyők alatt, s már kint is volt az utcán.

Végigment az egész városban, még mindig óvatos, lassú léptekkel, körültekintgetve, ahogy a tolvaj hagyja el a tetthelyet. „Itt sem voltam. Ugye, nem látott senki? Különbösen üres volt a ház teljesen. Üres volt, reménytelenül üres. Bármilyen pompásnak látszott is. Semmi értéket nem viszek magammal.”

Liu Ji csak ment, ment, kifelé a városból, s nem érzett a szívében semmi fájdalmat. Pedig örömteli szép évei teltek itt, úgy emlékezett. De elmúltak hirtelen. Ahogy az alkony vetett véget a meleg, nyári napnak. Már kint járt a hegyek lábánál, néptelen vidéken. Nem volt már ott se város, se ember, csak a rét, a füvek tengere, a hegy, a fák zúgó erdeje, a hegy, az Ég, az Ég, az Ég... aztán már az se.

Liu Ji ekkor visszanézett. Azután körös körül, minden irányba. A tíz égtáj felől nem volt ott egy lélek se. Megnyugodott végre.

Sikerült észrevétlenül kilopóznia az emberi világból.

Ezt a történetet mesélte egyszer Lin-csi apát, kolostorában, a Huo-to folyó partján, s én, Su-la-ce szerzetes, ifjú tanítvány, feljegyeztem. Majd cellám homályában, mielőtt mély, éji álomba merültem, hozzáfűztem kommentáromat.

Su-la-ce kommentárja Lin-csi tanításához:

„Sikerült észrevétlenül kilopóznia az emberi világból.” Pont olyan észrevétlenül, ahogy ide érkezünk. Egy-két ember kivételével senki nem veszi észre. Nem is kell nagy dolgot csinálni belőle. Az apát többször is mondta, hogy nincs itt más dolga az embernek, mint „kitöltenie a rá szabott időt”. Méltón, ha lehet. Csakhogy

nehéz ám méltósággal végezni az értelmetlenséget. Ahhoz teljesen ostobának kell lenni.

Megrendített Liu Ji története. És sokat tanultam belőle.

Én is gyakran álmodom sosem látott gyönyörű tájakról, és sosem látott gyönyörű pillangókról.

18.

– *Ja, igen... a halál – dűnnyögte maga elé Lin-csi, amikor a szerzetesek Liu Ji történetét firtatták. „Miért lopózott ki az emberi világból?” „Hová tűnt el a város szélén?” Ilyesmiket kérdezgettek tőle. Az apát ingatta a fejét, nem volt valami vidám. „Igencsak tökkeliütöttek ezek az én szerzeteseim.” Gondolhatta. „Mi a fenét mondjak nekik?”*

– *Szerzetesek! Tudjátok-e, hogy hol tanyázik a halál? – fordult feléjük végül. – Hogy bennetek lakik-e, és ott várja ki szépen az időtök végét, vagy kívülről les rátok egyfolytában, s egyszer csak nyakon csíp benneteket? Na, mit gondoltok? – kérdezte Lin-csi, és várt. A szerzetesek csak forgatták a fejüket, bámultak egymásra. Tényleg eléggé tökkeliütöttek voltak. Addig bizonyára azt gondolták, hogy a halál is csak olyan dolog, mint minden más. Na, de ez képtelenség. A halál mégiscsak halál. Ő minden létezőtől különböző.*

– *A halál, szerzetesek, hogy tudjátok végre, és ne kérdezzetek tőlem hülyeségeket Liu Ji szökéséről az emberi világból, lehet egyszerre bent is meg kint is. Ez a legsúlyosabb eset. A kintinek nincs más dolga, csak vár. Nyugodtan, csendben, láthatatlanul. Nem is tudtok róla, gyanútlanok vagytok, felhőtlenek. Éppen ezért könnyen áldozatául eshettek. De azért, ha figyeltek, egy ideig elkerülhetitek.*

Az a halál viszont, amelyik belül van, az nem kerülhető el. Folyton kóstolgat, harapdál. Beleharaphat a szívetekbe, a májatokba, a vesétekbe, a tüdőtokbe, a lépetekbe, de leggyakrabban apró részecskéiteket harapja ki a helyéről.

Eszre sem veszitek, és már ki is harapott belőletek tízezret. Aztán nem kell sokáig várni, kiharap még tízezret, és még tízezret, és még, és még... és akkor hirtelen észreveszitek, hogy már alig maradt belőletek valami. Akkor pedig megkergültök a belső haláltnak ettől az örökös rágcslásától. Véget akartok vetni neki, ki akartok törni magatokból, hogy meneküljete előle, de ott már is a külső halál markában találjátok magatokat. Ez a vég. A külső és a belső találkozása. Ezek mindig megtalálják egymást. Eggyé válnak és diadalmassá. Mert egyek is voltak és diadalmasak – mindenkor.

Így van az megszervezve, szerzetesek, hogy mindenütt legyen halál. Belül és kívül, vagy egyszerre mindkét helyen.

Mert lennie kell mindenütt. Pontosan ott, és pontosan annyi változatban, mint az élet. Mindezt tudnotok kell, szerzetesek, hogy értsétek Liu Ji történetét.

Ezt válaszolta a szerzetesek kérdéseire Lin-csi apát, kolostorában, a Huo-to folyó partján, s én, Su-la-ce szerzetes, ifjú tanítvány, feljegyeztem. Majd cellám homályában, mielőtt mély, éji álomba merültem, hozzáfűztem kommentáromat.

Su-la-ce kommentárja Lin-csi tanításához:

„Eggyé válnak és diadalmassá.” Hát, igen. Ez a téboly. A megbolydult lélek kimenekül a házából, el akar rejtőzni valamely távoli tájon, és ott éri utol a halál. De ez nem Liu esete. Ő költővé vált és halhatatlanná. Így kellene kiszállnia mindenkinek. Csakhogy hová? Én sem tudom, hol van most Liu. Lin-csi nem mondta meg. Én pedig nem kérdezem meg soha.

Elég, ha látom álomban. Nem képzelem rossz helynek. Azért lehet, hogy Lin-csivel egyszer még tárgyalok róla...

19.

– *Ide figyeljete, szerzetesek! Akármit mondtam is legutóbb, nem kell félnetek! Nincs örökös veszélyben az életetek. És ha végül mind ugyanúgy végezzük is, azért nem győz le mindent a halál. Elhiszitek? – fordult egy nap a szerzeteseihez Lin-csi apát. De nem várta meg a választ, úgysis tudta, hogy mit felelnének. És azt is, hogy akkor se hinnék, ha megesküdnének rá. Jobb lesz tehát, ha azonnal belefog egy szívderítő beszédbe, nehogy rosszkedvűek legyenek az elmúlástól.*

– *Szóval, azt is bátran kijelenthetem, szerzetesek, hogy mindannyian halhatatlanok vagytok! Tudjátok, hogy miért vagytok halhatatlanok? Mert minden halhatatlan a világon, ami csak létezik. Miért éppen ti lennétek kivételek?*

Minden, ami létezik, el is enyész, el is múlik. Így tartják az emberek. Ez azonban csak

látszat. A valóság az, hogy semmi sem enyész el, semmi sem múlik el, csak átalakul. Minden, amiből az anyag áll, újra és újra előkerül, újra és újra megmutatja magát – mindig más formában. Ez a természete a ti anyagságotoknak is. Az örökös átváltozás. Még mai formátokban is pillanatonként átalakultok. Saját szerkezeteteken belül is, és kívül is örökös a mozgás. A szerkezet, mint gépezet egész életek során minden pillanatban más és más. Nincs két pillanat, amikor azonosnak lenne mondható.

De jelen vagytok változásaitokkal a külső világban is. Ahol valaha előfordultatok, anyagságotok nyomot hagyott. Gondolatok csak például elhulló hajszálaitokra. Vagy anyagi öltözetetek egyéb elváló részeire. Bőrötök kopására, párolgásotokra, elhagyott nedveitek – csakis benneteket jellemző – tartalmára. És a tüdőtökből kiáramló levegő részecskéiben is ott vagytok már az Ég és a Föld között örökké. Ott vagytok a Nagy Áramlásban, az átváltozások óriás folyamában. Vagyis, szerzetesek, ti már életekben halhatatlanná váltatok. Jelen vagytok, és jelen lesztek a vízben, a földben, a fűszálban, a virágban, a magban, a madárban, a szélben, de még a távoli csillagok fénysugaraiban is. Így van ez, szerzetesek, nyugodtan elhihetitek. És mindehhez ott van még halhatatlan lelketek...

Róla azonban majd máskor szólok nektek, ma elégedjete meg ennyivel, halhatatlanságból is megárt a sok.

Így szólt egyszer Lin-csi apát, kolostorában, a Huo-to folyó partján, s én, Su-la-ce szerzetes, ifjú tanítvány, feljegyeztem. Majd cellám homályában, mielőtt mély, éji álomba merültem, hozzáfűztem kommentáromat.

Su-la-ce kommentárja Lin-csi tanításához:

„Még mai formátokban is minden pillanatban átalakultok.” Hát még azután! Ez a világ valóságos természete. A változás. Így mondta a Magasztos Buddha is, miért kételkednék hát Lin-csi szavaiban?

Hogy a változások megvalósulhassanak, a halálnak valóban ott kell lennie mindenütt az élet nyomában. Pontosan ott, és pontosan annyi változatban, mint az élet. Ezt is jól mondta az apát. Egyetértek. Ott kell lennie, mert neki kell elvégeznie a munkát. De tényleg nem dolgozik soha tökéletesen... Csupán a forma megszüntetésére képes. Mi meg, Buddha tanításában inaskodó szerzetesek, tudjuk jól, hogy a forma csak illúzió. Nincs miért bánkódunk tehát: a lényeg él tovább.

Kint álltam ma délután a Huo-to folyó partján. A víz felől lassan repült felém egy sirály, és mielőtt elszállt fölöttem, lenézett rám. Elkaptam a tekintetét. Abban a tekintetben láttam, hogy a halál és az átváltozás kérdéseiről sokkal, de sokkal többet tud az a vén sirály, mint én. Többet mindannyiunknál. Még Lin-csinél is.

20.

– Apát! Apát! – rohant a kapus Lin-csi cellája felé az éjszaka közepén. – Dörömböl a kapun egy látogató, nem bírom elküldeni. Tapodtat se mozdul, dörömböl és kiabál. Mindenáron be akar jönni hozzád. Mit csináljak vele? – kérdezte, amikor elérte a cellát. Lin-csi hallgatott, a kapus verte az ajtaját.

– Mit akar?! Nem mondta? – förmedt rá az apát, épp csak kidugta az orrát. – Nem. Nem mondta. Csak azt, hogy égetően sürgős. – Engedd be a Keleti Csarnokba, megyek mindjárt – szölt Lin-csi, s szép lassan összekészülődött. A Keleti Csarnokban a vendég fel s alá járkált, akkora zajjal, hogy már talpon volt a kolostor minden lakója. A szerzetesek a csarnok kapujában és a sarkokban meghúzódva álldogáltak, hunyorogva bámulták.

– Mi az, ami ennyire sürgős neked, te tekergő?! – mordult felé Lin-csi, nem volt a hangjában semmi kíváncsiság, csak fenyegetés. De a látogató, mintha meg se hallotta volna.

– Vándorszerzetes vagyok, apát. A nevem: Liang Fu. Egész életemben a kolostorokat járom, Északon és lent a messzi Délen ismerek minden tanítót, minden iskolát. Mindegyik a legjelesebb mesterekkel konzultálok, bölcséleti műveket szerkesztünk a pátriárkának, valamint a tudós indiai panditokkal együtt fordítjuk a szent könyveket a mi nyelvünkre. Hogy ti is értsétek a Magasztos Buddha tanítását, egyszerű, bárgyú szerzetesek, tanoncok és előljárók.

– De most nem efféle ügyekben jöttem hozzátok. Visszahoztam a papagájotokat! – jelentette ki váratlanul a látogató, és körülhordozta rajtunk a tekintetét. – Mit hoztál vissza, vándor?! – kérdezte tőle Lin-csi, miután levegőhöz jutott. Nem láttuk még ennyire meglepettnek soha. – A papagájotokat! – vágta rá a látogató, majd benyúlt az izákjába, és előhúzott belőle egy színpompás óriáspapagájt. Ott ült a vállán, megráz-

ta a fejét, csapott néhányat a szárnyával, de nem repült el. A szerzetesek izgalmukban felhördültek. Őszinte meglepetés hangja zúgott végig a csarnokon. Soha életükben nem láttak még papagájt. Csapzott hajával, egyenes tartásával, vállán a madárral a vándor alakja tekintélyt parancsolt.

Lin-csi odalépett hozzá, mélyen a szemébe nézett, aztán a madárra. Mindketten nyugodtan, szinte kevélyen néztek vissza rá. Az apát kétszer körüljárta a papagájt.

– Szép példány! – állapította meg.

– Ja, szép... Éppen ezért gondoltam, hogy hiányoljátok nagyon. Visszahoztam, nehogy megszakadjon a szívetek. Gyönyörű madár... és értékes is. De nem kérek érte jutalmat – szolt a látogató, és leült egy asztalkához. A papagáj átrepült Lin-csi vállára. A szerzetesek abban a pillanatban mind odasereglettek köré. Bámulták a madár csodás színeit, formás fejét, okos szemét. De megérinteni nem merték. Pedig mindannyiuknak viszkedett az ujjá begye: olyan jó lett volna megsimítani selymes feje búbját, szép ívű szárnyát, vagy legalább a farkát!

Lin-csi a madárral foglyul esett a szerzetesek gyűrűjében. Egy ideig egyik lábáról a másikra állt, toporgott, hümmögött, krárogott, de a papagáj nem tágított a válláról. A szerzetesek pedig egyre izgatottabbak lettek, be nem állt a szájuk, mutogattak a madárra, és magyarázták egymásnak, hogy miért a papagáj a világ legszebb teremtménye. Egyesek már nyíltan célozgatnak rá, hogy feltétlenül meg kell tartani, mert sose látnak többé ilyen gyönyörűséget, ha elárulják a vándornak, nem az övék ez a madár. Lin-csi hallgatott, nem volt szíve megfosztania szerzeteseit a mesék csodás madarától. Az ő kedve is felderült, amikor a vállán ülő papagáj szárnya olykor megcirógatta a fülcimpáját.

Már hajnal felé járt az idő. Eközben a vándor nyugodtan és kényelmesen üldögélt az asztalnál. Lin-csi akkor odaszólt a szakácsnak és a konyhás szerzetesnek.

– Hozzatok a vándorszerzetes úrnak vacsorát! Keressetek valami rendeset a konyhán...

– Elfogadom, apát! – mondta rá azonnal a vándor, s máris hozzákészült a falatozásához. – Végül is, nekem köszönheted, hogy megvan a papagájod.

Lin-csi szeme ekkor rávillant Liang Fura, erre a különös szerzetre, akinek volt bátorsága éjszakának éjszakáján berontani a híres-neves és veszedelmes hírű apáthoz egy papagájjal. „Hol találtad, te semmirekellő? Loptad talán?” Ezt olvashatta volna ki a látogató Lin-csi szeméből, ha nem a vacsorájával lett volna elfoglalva. Jóízűen és elégedetten lakmározott, időnként jól megfuttatta a szakácsot és a konyhás barátot, amikor újabb és újabb fogásokat kért. Volt fantáziája és ízlése. Arra is ügyelt, nehogy egy pillanatra is elfogyjanak asztaláról a finomságok. Merthogy az étvágya is igen-igen rendben volt.

Erről még napokig meggyőződhetett az apát és a szakácsa, a vendég szinte föl sem állt az asztaltól. Alig győzték hordani neki a falatokat. De Lin-csi nem szólt rá, sőt némi elismerés jele is felfedezhető volt az arcán. Leginkább azonban az öröme. Mert szerzetesei olyan boldogok voltak a szép, színes madárral, amelyennek még sohasem látta őket.

Ez történt egyszer Lin-csi kolostorában, a Huo-to folyó partján, s én, Su-la-ce szerzetes, ifjú tanítvány, feljegyeztem. Majd cellám homályában, mielőtt mély, éji álomba merültem, hozzáfűztem kommentáromat.

Su-la-ce kommentárja Lin-csi tanításához:

„Visszahoztam a papagájotokat!” Vajon mit gondolhatott Lin-csi, amikor meghallotta a vándor kijelentését? Azonnal felismerte, hogy kit tisztelhet Liang Fu személyében? Váratlan találkozás volt, az biztos. Lin-csi őszintén meglepődött, de egy pillanatra sem veszítette el józanságát. Végül befogadta a rokonszenves csavargó szerzetest meg a madarát, ami teljesen levett minket a lábunkról. Nagyon kedveltük ezért az apátot. Ez alkalommal megint a viselkedésével tanított.

Egyikünk sem látott még soha papagájt. Hallottunk róla, hogy van ilyen madár, de hittük is, meg nem is. Van, persze, a mesében... Kuan Jin istennőt is papagájok kísérik, igazgyönggyel a csőrükben. Ezért gondolták többen is közülünk, hogy a papagáj nem valóságos madár. És most itt van a világ legszebb papagája a kolostorunkban!

Délről jött vendég, idefent Északon. A szerzetesek megfogadták Lin-csinek, hogy télen szorgalmasan hordják majd a parazsat a csarnokba, hogy ne fázzon. Ami egy északi szerzetesnek semmi, az borzongató hideg egy ilyen nemes, déli madárnak. De nem leszünk restek, ellátjuk a papagájunkat.

Áldja meg az Ég Liang Fu vándorló szerzetestársunk és talán madártolvaj nevét!

Szeretettel köszöntjük a 60 éves Sári Lászlót!